

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleményei

Rajzfilmek szerzői jogai

Ügyszám: SZJSZT 28/2005

A gazdálkodó szervezet által feltett kérdések:

- 1.) Kérem a T. Szakértő Testületet állapítsa meg, hogy a Vizipók-Csodapók mesefilmsorozatnak kik az alkotói (név szerint). Merchandising felhasználás során melyik film alkotóinak kell az engedélye tekintettel arra, hogy a sorozatnak több része van, amelyeknek az alkotói esetlegesen eltérnek.
- 2.) Állapítsa meg a Szakértő Testület, hogy a rajzfilm figurák felhasználásáért fizetendő 12 %-os nagykereskedelmi bevételre vetített, de minimum havi 1.000.000 Ft-os jogdíj reális-e?
- 3.) Az elkészült film tekinthető-e a régebbi film remake-jének? Rendelkezik-e önállóan hasznosítható merchandising joggal?
- 4.) Állapítsa meg a Szakértő Testület, hogy a Kockásfülü Nyúl című mesefilmsorozatnak kik az alkotói (név szerint) a szerzői jogi tv. alapján?

Az eljáró tanács szakvéleménye:

A megbízó N.nevében eljáró N. Gy. által feltett kérdésekre, az általa rendelkezésre bocsátott dokumentáció alapján a következő szakvéleményt adjuk.

Az eljáró tanács megállapítja, hogy a megbízó kérdéseire irányadó jogszabályokból (a szerzői jogról szóló 1969. évi III. tv., a Magyar Rádió és Televízió felhasználási szerződéseinek feltételeiről és a szerzők díjazásáról szóló 5/1970. (VI.12.) MM rendelet, a megfilmesítési szerződések feltételeiről és a szerzők díjazásáról szóló 12/1970. (VI.30.) MM rendelet és a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. tv.) levezetett, általános érvényű jogi szakvélemény adható.

Az eljáró tanács a megbízó megkeresésére a következő megállapításokat teszi (a megbízó kérdéseinek sorrendjét követve):

1.1. A szerzői jogról szóló 1969. évi III. tv. 41. § (1) bekezdése (a továbbiakban: régi Szjt.) és 1999. évi LXXVI. tv. (a továbbiakban: új Szjt.) 64.§ (2) bekezdése hasonlóképpen határozza meg a filmalkotás szerzőit. A hivatkozott jogszabályi rendelkezések szerint a filmalkotás szerzői a törvény erejénél fogva a film számára készült irodalmi és zeneművek szerzői, a film rendezője és mindazok, akik a film egészéhez kialakításához alkotó módon járulnak hozzá.

Az animációs filmalkotások esetén az alapul szolgáló irodalmi mű szerzőjén, a forgatókönyvíró, a zeneszerzőn és a rendezőn kívül jellemzően a figuratervezőt szokás a film szerzőjének tekinteni. Mindazonáltal nem kizárt, hogy az animációs filmalkotásnak további szerzői legyenek, olyan közreműködők (pl. animátor, háttérfestő, mozdulattervező, vágó, stb.), akik a filmalkotás, mint mű kialakításához szintén alkotói tevékenységgel járultak

hozzá. A szerzői minőség megállapítása esetenként eltérő, illetve függvénye lehet a filmelőállító (filmgyártó) és az adott alkotó közreműködő megállapodásának, továbbá irányadó lehet a rendező, mint a szerzőket képviselő alkotó nyilatkozata is.

Hivatkozni lehet továbbá az 1996/99. számú APEH iránymutatásra, amely felsorolja az adójogi szempontból rajzfilm-alkotóinak minősített tevékenységeket, azonban azt is kimondja, hogy a szerzői jogvédelmet élvező alkotó tevékenység meghatározása mindig az adott rajzfilmtől függ.

1.2. A műben szereplő jellegzetes és eredeti alak – másodlagos – kereskedelmi felhasználásáról az új Szjt. 16. § (3) bekezdése rendelkezik és a régi Szjt.-ből is levezethető, hogy a szerzői vagyoni jogok részét képezi. A hatályos szerzői jogi szabályozás nem tesz különbséget a filmalkotás szerzői között az ún. merchandising jogok gyakorlása tekintetében, a filmszakmai gyakorlat szerint azonban azok a szerzők részesülnek a merchandising felhasználásból származó bevételből, akiknek az alkotó tevékenysége és az adott felhasználásból elért bevétel között közvetlen kapcsolat van.

A merchandising-jogosultak meghatározásánál érdemes kitérni arra, hogy az animációs filmek esetében a merchandising típusú felhasználás az esetek nagy többségében kizárólag az eredeti, egyedi figurákhoz kapcsolódik. A jellegzetes figurák nélkül az animációs filmalkotás másodlagos felhasználása lehetetlen, tehát a figuratervező alkotó tevékenysége alapozza meg a többi szerző jogosultságát is.

Az eljáró tanács álláspontja alapján az animációs film jellegzetes, egyedi figuráinak alkotóját, vagyis a figuratervezőt a másodlagos kereskedelmi felhasználás tekintetében kiemelt jog illeti meg. A figuratervező a filmalkotás valamennyi másodlagos kereskedelmi felhasználásakor – amennyiben ezen jogával rendelkezik – engedélyezési jog illeti meg és díjigénnyel léphet fel, azonban a többi szerző hasonló joga és igénye csak akkor merülhet fel, amennyiben a másodlagos kereskedelmi felhasználás kifejezetten az általa alkotott művel kapcsolatos. Példaként: amennyiben eltérő a különböző sorozatok rendezője, az egyik sorozat rendezőjét nem illeti meg merchandising jog és díjazás a másik sorozat másodlagos kereskedelmi felhasználása esetén.

Az eljáró tanács felhívja a figyelmet arra, hogy a merchandising felhasználás engedélyezési joga és díjigénye elválhat egymástól, a Magyar Televízió és a Pannónia Filmstúdió Vállalat közötti megállapodás iránymutató lehet e kérdésben.

2. A filmalkotás felhasználásából származó bevételből való részesítés az adott filmszerző és a filmelőállító közötti megállapodástól függ. A szerzők díjazására általában a forgalmazási jutalékkal és egyéb meghatározott költségek levonásával kalkulált nettó forgalmazási bevételekből kerül sor, a bruttó bevételekből történő részesítés nem jellemző. Az eljáró tanács a hazai és nemzetközi filmszakmai gyakorlat ismeretében megállapítja, hogy a 12%-os díjarány méltányosnak tekinthető, azonban a százalékos díjmértékről történő megállapodásnál figyelemmel kell lenni arra is, hogy hány szerzőnek köteles a filmelőállító a filmalkotás bevételeiből jogdíj-kifizetést teljesíteni. A meghatározott százalékos díjmérték a gyakorlatban megoszlik a film szerzői között.

A bevételből teljesítendő díjazásból előleg is fizethető a szerző részére. Figyelemmel azonban arra, hogy a filmelőállítónál realizált bevételek természetüknél fogva a kereskedelmi célú felhasználásból, forgalomból származnak, a magas összegű, a befolyó bevételektől független

átalány-díjazás megállapítása a filmiparban nem jellemző, sőt méltánytalan és aránytalan terhet róhat a filmelőállítóra. A merchandising célú felhasználásból jellemzően az eladott példányok után befolyt bevétel meghatározott százaléka kerül a szerzők között felosztásra.

3. A filmalkotás remake-je és folytatása származékos műveknek tekinthetők és megalkotásukhoz az eredeti mű jogtulajdonosainak (alkotók, illetve a filmelőállító) engedélye szükséges. Mindazonáltal a remake ugyanazon mű újbóli megfilmesítését jelenti és nem azonos a filmalkotás folytatásával. A remake és a folytatás közötti különbséget a forgatókönyv, a cselekmény-sorozat határozza meg. Az eredeti mű jogtulajdonosainak engedélyezési joga szempontjából a különbség nem releváns, attól eltekintve, hogy remake esetén az új Szjt. 66. § (8) bekezdésében foglalt korlátozó rendelkezés - eltérő megállapodás hiányában - alkalmazandó. (Az említett rendelkezés így szól: „A szerző az előállítás befejezésétől számított tíz éven belül ugyanarra a műre csak az előállító hozzájárulásával köthet újabb megfilmesítési szerződést. Ez a korlátozás kiterjed a rajz- vagy bábfilmekben szereplő jellegzetes alakra, valamint - a felek megállapodása esetén - a szerzőnek a film céljára készített és felhasznált művével azonos témájú másik művére is.”)

A merchandising jogokra és jogosultakra vonatkozóan az eljáró tanács a fenti 1.2. pontban foglaltakat tartja irányadónak.

4. A megbízó a Kockásfülű nyúl című rajzfilmmel kapcsolatban iratot, adatot nem bocsátott a Szerzői Jogi Szakértő Testület rendelkezésére. Az animációs filmek szerzőire vonatkozóan az eljáró tanács a fenti 1.1. pontban kifejtetteket és az SzJSzT 19/04. számú szakvéleményében foglaltakat tartja irányadónak.

A megbízó által feltett kérdésekre való konkrét válasz megadásához további iratokra, adatokra lenne szükség. Így különösen:

- a) a megbízó egyik kérdésénél sem jelöli meg azt, hogy a Vizipók Csodapók című animációs rajzfilm melyik évben készült sorozatára utal, illetve a kérdések melyik sorozatra vonatkoznak;
- b) nem ismert az eljáró tanács számára a tárgyban filmalkotások (három sorozat és egy egészestés animációs film) más alkotóival kötött felhasználási szerződések tartalma, továbbá nem ismertek a Magyar Televízió és a Pannónia Filmstúdió Vállalat (illetve jogutódai) közötti megállapodások sem;
- c) az eljáró tanács számára nem ismertek a 3. kérdésben említett “folytatás” adatai, körülményei.

Az eljáró tanács kezdeményezésére a Testület titkársága megkereséssel fordul a Pannónia Filmstúdió Vállalat jogutódjaihoz a szerzők konkrét megállapítása céljából. Az eljáró tanács a válasz kézhezvételét követő 30 napon belül egészíti ki jelen szakvéleményét és juttatja el azt a megbízó részére.

Budapest, 2005. november 28.

Dr. Sarkady Ildikó
a tanács elnöke

Dr. Endrényi Krisztina
a tanács előadó tagja

Kabdebó György
a tanács szavazó tagja